

m

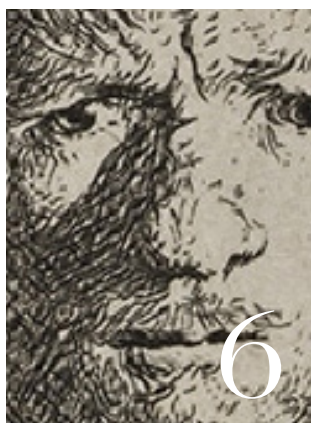
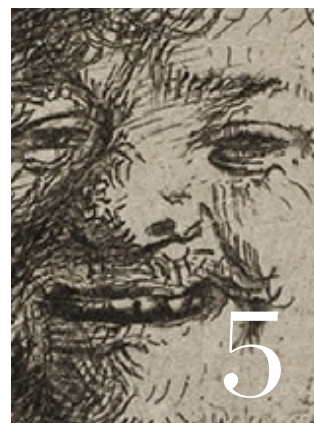
Ljus,
mörker
och

*dramatiska
selfies*

nationalmuseum

Innehåll

- 3 Kort om studiematerialet
Kopplingar till läroplanen
- 4 *Titta tillsammans!*
Rembrandts självporträtt
- 5 *Titta tillsammans!*
Flera självporträtt av Rembrandt
- 6 *Nyfiken på att veta mer om...*
Rembrandt
- Klassrumsfix*
Selfie i Barock-style

Ljus, mörker och dramatiska selfies

Upptäck Nationalmuseum i klassrummet, del 3
Läroplaner för åk 0–6 till film
Nationalmuseum för barn

Tips och kontakt

På nationalmuseum.se/skola kan du ladda ner en PowerPoint-presentation med alla bilder.
Har du frågor eller synpunkter på materialet skicka gärna ett mejl till skola@nationalmuseum.se
Materialet gavs ut 2021. Det är sammanställt av Helena Sjödin Landon och Ulla-Maj Saarinen.

Kort om studiematerialet

I den tredje filmen om Nationalmuseum berättar Nassim bland annat om 1600-talet och barocken – en storslagen och maffig epok då man gärna överdrev och skapade dramatiska effekter i konsten. När man ser på en målning från den tiden så kan det kännas som att titta på en spännande teaterpjäs med strålkastarljus, specialeffekter och stora kontraster mellan ljus och mörker.

Nassim berättar också om Rembrandt, en holländsk barockkonstnär. I filmen syns ett av hans många självporträtt. Det lilla porträttet, som inte är större än ett vykort, är idag en av Nationalmuseums mest kända målningar.

Här finns Rembrandts självporträtt för er att titta närmare på. Vi har också valt ut några andra exempel på hans självporträtt ni kan undersöka tillsammans i klassrummet. Blir ni sugna på att jobba vidare med temat självporträtt? Ta en titt på klassrumsfixet *Selfie i Barock-style* som ni hittar i slutet av denna lärarhandledning.

Kopplingar till läroplanen

Vi tror på konsten som kunskapsväg. Lärarhandledningen *Ljus, mörker och dramatiska selfies* har utformats med grundskolans och grundsärskolans läroplaner i åtanke.

I läroplanen för grundskolan och grundsärskolan årskurs 0–6 står det bland annat att varje elev ska få möjlighet att utveckla sina möjligheter att kommunicera genom att samtala, läsa och skriva och att skapande och undersökande arbete samt lek är väsentliga delar i det aktiva lärandet. Skolan ska stimulera elevernas kreativitet, nyfikenhet och självförtroende samt uppmuntra dem till att pröva idéer och lösa problem.

Genom ett historiskt perspektiv ska eleverna ges möjligheten att utveckla en förståelse för samtiden och en beredskap inför framtiden, samt utveckla sin förmåga till dynamiskt tänkande.

I den här lärarhandledningen uppmärksammas såväl de intellektuella och de praktiska som det sinnliga och estetiska aspekterna av lärandet. Dess tematik kan kopplas bland annat till skolämnena svenska, bild, historia och samhällskunskap.

Titta tillsammans!

Rembrandts självporträtt

Rembrandt målade många självporträtt under hela sitt liv. Han övade och övade på att avbilda ansiktets olika uttryck och känslor för att bli en skicklig porträttmålare.

Till sin hjälp hade han en spegel där han kunde se sig själv och se hur ljuset och skuggorna föll över ansiktet. Titta tillsammans lite närmare på Rembrandts självporträtt där han med koncentrerad blick tittar mot oss. Hur ser han ut? Hur har han målat? Vart ifrån kommer ljuset?

Titta sedan vidare på några fler av Rembrandts självporträtt där han har studerat olika ansiktsuttryck.

Förslag på titta-noga-frågor

Vad ser du?

Beskriv personen. Hur är han klädd? Hur ser håret ut?

Titta på ansiktsuttryck och blick. Kan vi se vad Rembrandt tänker eller känner?

Vad tittar han på, tror du?

Vad har Rembrandt använt för olika färger i bilden? Är de ljusa eller mörka? Varma eller kalla?

Hur har han målat? Tjockt eller tunn med färg? Bred eller tunn pensel?

Vart kommer ljuset ifrån för håll i målningen?

Vart är det allra ljusaste och mörkaste partiet i målningen?

Om det dyker upp frågor som du som lärare inte har svar på – toppen! Låt dom bli utgångspunkt för att ta reda på mer.

Titta tillsammans!

Flera självporträtt av Rembrandt

Rembrandt var populär som porträttmålare och fick många beställningar. I dessa självporträtt har han studerat olika ansiktsuttryck. Att teckna sig själv, grimasera eller imitera känslor och uttryck var ett bra sätt för Rembrandt att träna upp sina färdigheter, något som han sedan hade nytta av när han skulle måla av andra på beställning.

Låt bilderna vara utgångspunkt för samtal med eleverna om olika känslor. Hur syns de på utsidan? Hur kan de kännas på insidan?

Förslag på titta-noga-frågor

Hur ser Rembrandt ut i de olika porträtten?

Hur kan man se hur han känner sig i de olika bilderna?
Vilka detaljer i hans ansikte avslöjar de olika känslorna?

Känslor kan synas i ansiktet, men var kännas de i kroppen?

Är det någon eller några känslor som är svårare att se på utsidan?

Varför finns känslor? Har de någon funktion?

Nyfiken på att veta mer om...

Rembrandt

Rembrandt Harmenszoon Van Rijn levde i Nederländerna mellan åren 1606 och 1669. Han började tidigt att utbilda sig till konstnär som lärling hos erfarna konstnärer. Så småningom startade han en egen målarverkstad där han också hade elever som han utbildade. Eleverna assisterade och deltog även i hans arbeten med att producera olika konstverk.

Rembrandt sägs ha varit mästare i *chiaroscuro* eller *klärobskyr*, som betyder just starka kontraster mellan ljus och mörker. Hans stil att måla var i början av hans karriär nyskapande och spännande. Som konstnär arbetade han med olika tekniker som måleri, teckning och grafik. Så småningom, när andra sätt att måla blev trendiga och populära, blev hans stil omodern och ansågs till slut att vara alldeles för brun och för murrig för att vara intressant. Från att vara en mycket berömd målare dog han fattig och bortglömt. Ingen vet idag var han är begravd.

Klassrumsfix

Selfie i Barock-style

Hur ser man ut när man är överraskad? Vad händer med ögonen när man är bekymrad? Hur kan man, genom sina ansiktsdrag, uttrycka sorg, glädje eller förvåning?

Gör självporträtt i dramatisk belysning där ni uttrycker ett känslotillstånd, precis som Rembrandt. Ta hjälp av speglar och låt eleverna välja en känsla de uttrycker. Experimentera med ljus och mörker. Hur får ni fram de mest dramatiska skuggorna?

Det här behöver ni

- Spegelar.
- Mörkläggning eller möjlighet att dämpa ljuset i klassrummet.
- Ficklampor för att skapa dramatiska effekter.
- Papper samt blyertspennor, kolkritor eller andra teckningsredskap.
- Sudd.

Gör så här

Låt eleverna välja en känsla eller låt slumpen styra genom att lotta ut olika känslor med hjälp av lappar. Börja sedan studera känslan genom att imitera och samtidigt titta på spegelbilden. Vad händer i ansiktet när man är glad, förvånad eller ledsen? Hur ser ögonbrynen ut när man känner sig bekymrad? Mörklägg i klassrummet. Utforska ljus och skuggor med hjälp av ficklampor. Pröva att belysa ansiktena från olika håll. Vart ifrån ska ljuset komma? Hur blir ljuset mest dramatiskt? Var faller skuggorna? Och vad händer med ansiktsdragen? Teckna självporträtt, precis som Rembrandt gjorde, genom att se er själva i spegeln i det dramatiska ljuset. Ta inspiration från Rembrandts grafiska blad. Hur man kan få fram skuggor och ljus genom att teckna olika linjer?

Tips

Överdriv ljuset och skuggorna så får ni mer dramatiska effekter på bilderna. Vi på Nationalmuseum är jättenyfika på att få se era selfies i Barock-style. Fota gärna av de och berätta vilka olika känslor ni har avbildat, vilken skola och årskurs ni är och skicka till skola@nationalmuseum.se